

Socialförsäkringsutskottets yttrande

1976/77:2 y

över viss del av propositionen 1976/77:150 med förslag till slutlig reglering av statsbudgeten för budgetåret 1977/78, m. m. (kompletteringsproposition) jämte motioner

Till finansutskottet

Genom beslut den 6 maj 1977 har finansutskottet hemställt att socialförsäkringsutskottet avger yttrande över propositionen 1976/77:150 i vad avser bilaga 3, punkten 2, och bilaga 5, punkten 4, jämte eventuella motionsyrkanden i anslutning härtill. Samtidigt har finansutskottet berett socialförsäkringsutskottet tillfälle att avge yttrande över de delar av propositionen, bilaga 2, avsnittet 2 Besparingsåtgärder rörande statsbudgeten m. m., som hänför sig till utskottets beredningsområde samt eventuella motionsyrkanden med anledning härav. Därefter har utskottet den 17 maj 1977 berett bl. a. socialförsäkringsutskottet tillfälle avge yttrande över de motionsyrkanden i övrigt – hänförliga till utskottets beredningsområde – som kan komma att väckas med anledning av kompletteringspropositionen.

I anslutning till förslaget i bilaga 3, punkten 2, har väckts motionerna 1976/77:1646 av herr Börjesson i Falköping (c), 1976/77:1652 (yrkandet 3) av herr Werner m. fl. (vpk) och 1976/77:1656 av herr Aspling m. fl. (s) samt i anslutning till förslaget i bilaga 5, punkten 4, motionen 1976/77:1667 (jfr 1976/77:1666) av herr Palme m. fl. (s).

Utskottet

Bil. 3, punkten 2. Ändrade regler för läkemedelsrabatterning

I förmånerna från sjukförsäkringen ingår bl. a. att denna ersätter halva kostnaden mellan 5 och 35 kr. och hela kostnaden över 35 kr. för läkemedel som ordinerats av läkare vid sjukdom. Högsta kostnaden för den försäkrade blir härigenom 20 kr. vid varje inköpstillfälle.

I vissa fall kan den försäkrade få läkemedel helt utan kostnad. Detta gäller bl. a. skyddsläkemedel som lämnas till kvinnor och barn i anslutning till mödra- och barn- eller skolhälsovård samt läkemedel för kvinnor med havandeskapssjukdomar. Kostnaderna för sådana läkemedel belastar inte sjukförsäkringen utan bestrids från socialhuvudtitelns anslag Läkemedel åt vissa kvinnor och barn.

I propositionen föreslås att beloppsgränserna för läkemedelsrabatteringen ändras fr. o. m. den 1 januari 1978 så att försäkringen svarar för halva läkemedelskostnaden mellan 10 och 40 kr. och hela kostnaden över 40 kr. Den försäkrades högsta avgift blir härigenom 25 kr. per inköpstillfälle.

Genom förslaget uppkommer enligt propositionen en besparing för sjukförsäkringen om ca 75 milj. kr. per år eller för budgetåret 1977/78 hälften av samma belopp. Vidare föreslås i propositionen att nuvarande bestämmelser om kostnadsfritt tillhandahållande av läkemedel åt vissa kvinnor med havandeskapssjukdomar, liksom särregleringen när det gäller skyddsläkemedel åt vissa kvinnor och barn, slopas. För att undvika att omläggningen av reglerna beträffande skyddsläkemedlen får ekonomiska effekter som nu inte kan förutses föreslås att i lagen angående kostnadsfria och prisnedsatta läkemedel tas in en bestämmelse som ger regeringen möjlighet att förordna att skyddsläkemedel i vissa fall skall tillhandahållas kostnadsfritt. Anslaget Läkemedel åt vissa kvinnor och barn, till vilket riksdagen anvisat medel för budgetåret 1977/78 med 5 milj. kr., kommer genom omläggningen att belastas endast med halv årskostnad. Sjukförsäkringens kostnader för samma budgetår beräknas öka med 0,5 milj. kr.

I motionen 1652 av herr Werner m. fl. hemställs att riksdagen avslår propositionens förslag i nu nämnda hänseenden. Herr Aspling m. fl. framhåller i motionen 1656 att ett sammanlagt avgiftsbelopp för läkararvode, resekostnader och ordinerad medicin med 55 kr. kan bli särskilt betungande för dem som har ett väsentligt större sjukvårdsbehov än normalt och att det därför är nödvändigt att på nytt aktualisera frågan om ett förstärkt högkostnadsskydd vid läkemedelsinköp. Motionärerna vill att den socialpolitiska samordningsutredningen, som på riksdagens begäran prövar denna fråga, skall få i uppdrag att behandla den med förtur så att ett förslag kan föreläggas riksdagen till hösten. I utredningsarbetet bör därvid enligt motionärerna beaktas de effekter på patienternas medicinkostnader som kan uppkomma om ett större antal läkemedel framdeles görs receptfria och därigenom inte kommer att omfattas av rabatteringsreglerna. Motionärerna hemställer att vad i motionen anförs ges regeringen till känna. Frågan om en begränsning av medicinkostnaderna tas också upp i motionen 1646 av herr Börjesson i Falköping. Han begär att riksdagen hos regeringen understryker vikten av att frågan om en övre kostnadsgräns för läkemedelsinköp får en snar lösning.

De av regeringen föreslagna ändringarna i reglerna för läkemedelsrabatteringen innebär enligt utskottets mening en rimlig höjning av de försäkrades läkemedelskostnader, och utskottet biträder propositionens förslag i denna del.

Förslaget till ändringar i reglerna för skyddsläkemedel åt kvinnor och barn grundar sig på en skrivelse från socialstyrelsen i maj 1975, i vilken styrelsen bl. a. föreslagit att förteckningen över sådana kostnadsfria läkemedel i fortsättningen endast skulle uppta järnpreparat åt havande och ammande kvinnor och AD-vitaminpreparat åt barn. Regeringen har emellertid föreslagit att alla skyddsläkemedel skall inordnas i sjukförsäkringens regler för läkemedelsrabattering, dock med det förbehållet att regeringen ges möjlighet att förordna att skyddsläkemedel i vissa fall skall tillhandahållas fritt.

Med hänsyn till detta förbehåll anser sig utskottet böra tillstyrka förslaget i denna del men vill samtidigt starkt understryka angelägenheten av att regeringen noga följer upp de effekter som kan följa av förslaget. Utskottet kan även biträda förslaget om slopande av bestämmelserna om kostnadsfritt tillhandahållande av läkemedel åt vissa kvinnor med havandeskapssjukdomar.

Det anförda innebär att utskottet avstyrker bifall till motionen 1652, yrkandet 3.

De nuvarande läkemedelsförmånerna ger ett högkostnadsskydd för dem som har stort behov av läkemedel genom maximeringen av kostnaderna vid varje inköp till 20 kr. och genom att läkemedel lämnas kostnadsfritt vid allvarliga och långvariga sjukdomar. I anledning av motioner vid 1975/76 års riksmöte, vilka syftade till att införa avgiftstak för en försäkrads årliga läkemedelskostnader och att utvidga rätten till kostnadsfria läkemedel, fann utskottet – efter remissbehandling – att det kunde finnas anledning utreda frågan om i vad mån det nuvarande högkostnadsskyddet borde ytterligare förstärkas (SfU 1975/76:42, rskr 378). Den socialpolitiska samordningsutredningen fick därefter i uppdrag att utreda frågan. Enligt vad utskottet erfarit avser utredningen att redan i början av nästa år lägga fram ett delbetänkande, vari utredningen behandlar frågan om ett högkostnadsskydd. Med hänsyn härtill anser utskottet, som förutsätter att frågan om ett sådant skydd får en snar lösning, någon riksdagens åtgärd med anledning av motionerna 1646 och 1656 inte erforderlig.

Utskottet vill i anslutning till vad som anförts i den senare motionen erinra om att socialutskottet i sitt av riksdagen godkända betänkande 1976/77:10 förutsatt att utredningen vid uppdragets genomförande överväger möjligheterna att utforma rabatteringsreglerna på ett sådant sätt att onödigt förskrivning av läkemedel motverkas.

Bil. 5, punkten 4. Studiesociala åtgärder

Studiebidraget till studerande under 20 år på gymnasial nivå och förlängt barnbidrag till elever över 16 år på grundskolenivå utgår med 150 kr. per månad under läsåret. Beloppet motsvarar vad som för månad utgår i allmänt barnbidrag. Riksdagen har i samband med behandlingen av prop. 1976/77:10 beslutat att höja såväl barnbidraget som studiebidraget och det förlängda barnbidraget fr. o. m. den 1 januari 1978 till 175 kr. per månad. I den förevarande propositionen föreslås i bil. 3 punkten 1, över vilken socialutskottet skall yttra sig, att höjningen av det allmänna barnbidraget skall träda i kraft redan den 1 juli 1977. I konsekvens härmed föreslås i bil. 5 under punkten 4 att även studiebidraget och det förlängda barnbidraget höjs fr. o. m. denna dag.

Utskottet biträder förslaget om att studiebidraget och det förlängda barnbidraget skall höjas vid samma tidpunkt som det allmänna barnbidraget.

I studiehjälpen till elever på gymnasial nivå ingår bl. a. det inkomstprövade

tillägget. Tilläggets maximala belopp, 75 kr. per månad, utgår så länge elevens och föräldrarnas inkomst inte överstiger 32 000 kr. Fr. o. m. den 1 juli 1977 höjs denna inkomstgräns till 35 000 kr. (prop. 1976/77:100, bil. 12, SfU 18, rskr 156). Det inkomstprövade tillägget utgör en fortsättning av det statliga bostadsbidraget till barnfamiljer när barnet studerar efter fyllda 17 år och är såväl till sitt belopp som i fråga om inkomstprövningen samordnat med detta bidrag.

I motionen 1667 yrkar herr Palme m. fl. att det inkomstprövade tillägget skall utgå med 100 kr. i månaden fr. o. m. den 1 juli 1977. Yrkandet skall ses mot bakgrund av att socialdemokraterna samtidigt i särskild motion 1976/77:1666, över vilken civilutskottet skall yttra sig, yrkar att det statliga bostadsbidraget till barnfamiljer höjs från 900 till 1 200 kr. per barn och år fr. o. m. den 1 januari 1978.

I sitt betänkande 1976/77:18 har socialförsäkringsutskottet avstyrkt bifall till ett motionsyrkande om en höjning av det inkomstprövade tillägget. Utskottet har därvid med hänvisning till sin tidigare år redovisade uppfattning uttalat att sambandet mellan det inkomstprövade tillägget och det statliga bostadstillägget till barnfamiljerna bör bibehållas. Utskottet anser sig böra vidhålla detta av riksdagen godkända ställningstagande och avstyrker därför bifall till yrkandet i motionen 1667.

Bil. 2, avsnitt 2. Besparingsåtgärder rörande statsbudgeten m. m.

Under detta avsnitt behandlas bl. a. frågan om besparingar till följd av förslaget till riksdagen om ändrade regler för läkemedelsrabattering. Utskottet vill till vad som ovan anförts härom endast tillägga att den i propositionen beräknade besparingseffekten under budgetåret 1977/78 endast kommer att uppgå till hälften av det belopp som beräknats på s. 14 i bil. 2 till propositionen, detta med hänsyn till att de ändrade reglerna avses träda i kraft först den 1 januari 1978.

Inom utskottets beredningsområde faller också centrala studiestödsnämndens verksamhet. Utskottet har ingenting att erinra mot vad som anförts i propositionen om att nämnden skall få i uppdrag att intensifiera kontrollen vid utbetalning och återkrav av studiemedel.

Stockholm den 24 maj 1977

På socialförsäkringsutskottets vägnar

SVEN ASPLING

Närvarande: herrar Aspling (s), Carlsson i Vikmanshyttan (c), Ringaby (m), Magnusson i Nennesholm (c), Karlsson i Ronneby (s), fröken Bergström (fp), fru Håvik (s), fröken Pehrsson (c), herrar Marcusson (s), Åkerlind (m), Andersson i Nybro (c), Lindström (s), Andersson i Edsbro (c), Nilsson i Norrköping (s) och Larsson i Vänersborg (s).

Avvikande mening

av herrar Aspling, Karlsson i Ronneby, fru Håvik, herrar Marcusson, Lindström, Nilsson i Norrköping och Larsson i Vänersborg (alla s) vilka anför:

Det torde inte kunna bestridas att det sammanlagda avgiftsbelopp, som den försäkrade själv får svara för vid sjukdomsfall efter den 1 januari 1978, då höjningar sker av patientavgifter, karensbeloppen för resekostnader och läkemedelskostnaderna, kommer att bli särskilt betungande för dem som har ett väsentligt större sjukvårdsbehov än normalt. Det är därför enligt vår mening angeläget att den socialpolitiska samordningsutredningen med förtur prövar frågan om ett förstärkt högkostnadsskydd så att beslut i denna fråga kan fattas av riksdagen innan de nya reglerna om avgiftshöjningen träder i kraft. Utredningen bör därvid inrikta sitt arbete på att utvidga den rätt till helt kostnadsfria läkemedel som nu finns enligt den särskilda kungörelsen (1954:520) med förteckning över kostnadsfria läkemedel. Med hänsyn till att regeringens förslag om inordnande av skyddsläkemedlen i sjukförsäkringens regler om läkemedelsrabattering drabbar särskilt utsatta grupper och inte heller innebär någon större kostnadsbesparing bör utredningen också pröva om och i vad mån skyddsläkemedel bör ingå bland kostnadsfria läkemedel. Det är enligt vår mening också angeläget att utredningen beaktar de effekter på patienternas medicinkostnader som kan uppkomma om ett större antal läkemedel framdeles blir receptfria och i samråd med Apoteksbolaget undersöker om någon form av prisjämförelser mellan likvärdiga läkemedel kan behöva byggas in i den framtida läkemedelsrabatteringen.

Tidigareläggningen av höjningen av barnbidragen och studiebidraget är enligt vår mening inte tillräcklig för att motverka följderna av regeringens politik för barnfamiljer med låga eller måttliga inkomster. I konsekvens med det socialdemokratiska förslaget om en höjning av det statliga bostadsbidraget till barnfamiljer anser vi därför att även det inkomstprövade tillägget inom studiehjälpsystemet bör höjas till 100 kr. i månaden. Höjningen bör träda i kraft den 1 juli 1977.

